

részletkérdéseknél Baur és Erdmann alapos munkái sem kerülték ki az ismert nevű átdolgozó körültekintő figyelmét.

A III. kötetet az előző kiadásokkal szemben 2 részre osztotta az átdolgozó, melynek elseje a Kant előtti és kanti, másika pedig a Kant utáni bölceletet tárgyalja. Az anyag óriási halmaza igazolja e kettéválasztást, mivel ma már túl vagyunk azon, mintha az újabbkori bölcelet Hegelnél végződne. Erdmann volt az első, ki a Hegel utáni bölceletet külön tárgyalta „Grundriss der Geschichte der Philosophie“ cz., immár 4 kiadást ért művében.

A Kant előtti bölceletet 3 szakaszban tárgyalja, melynek elseje a renaissance bölceletét, másika a Kant előtti empirikus és idealistikus rendszereket, harmadika pedig a kanti criticismust ismerteti. Saját tanulmányai, de különösen Dilthey speciál-kutatásai alapján csakugyan lényegesen „javult és bővült“ e kötet az előző 7 kiadással szemben.

Végül a III. kötet második része a Kant után föllépett rendszereket és a jelenkor bölceletét tárgyalja. Ruyszen, Credaro, Hicks, Curtis, Geyer, Lutoslawski, Zaba, Vaihinger és e sorok írója (a magyar bölceletnél) voltak neki segítségére „a külföld bölcelete“ megírásánál, mely ily terjedelmesen egyetlenegy bölcelettörténeti tankönyvben sem található. Főleg a magyar bölcelet 4 lapot kapott az előző kiadások 2 sorával szemben. Egy újabb kiadásnál lesz gondunk reá, hogy a hazai kritikái ismertetések figyelemre méltó megjegyzéseit kellőleg értékesíthessük.

Valóban eseményszámba megyen Überweg-Heinze bölcelettörténeti műve legújabb kiadásának a megjelenése az újabb bölcelettörténeti irodalomban, a melynek egyetlenegy tud. könyvtárból sem volna szabad hiányoznia. A német nehézkes, bonyodalmas és szövevényes philos. könyvektől eltérőleg úgy Überweg, mint annak átdolgozója könnyen és élvezhetően ír, s a sor alatti irodalmi és történeti jegyzetek valóságos kincses bányái a philosophia studiumának.

Végül még megemlítjük, hogy az egyes kötetek végén található név- és tárgymutató nagyon megkönnyíti e terjedelmes és tartalmas mű használatát. Vajha ez a mű is hozzájárulna a magyar philos. irodalom megtermékenyítéséhez.

(Eperjes.)

Dr. Szlávik Mátyás.

Corpus Nummorum Hungariae.

Magyar egyetemes Éremtár. I. kötet: Árpád-házi királyok kora A magyar tudományos Akadémia archeológiai bizottsága megbízásából írta dr. *Réthy László*, I. tag. Budapest, 1899. 40 l. 18 tábla.

Az archeológiának numismatikai ága egyik legfontosabb segédtudománya a történelemnek. Mindig hű kísérője annak. A numismatikai emlékek magukon viselik koruk bélyegét; hűen tüntetik fel koruk népeinek műveltségi állapotát, izlését s az általok, vagy reájok gyako-

rott hatást. Ezekből valamely nép történetének vázlatos főbb vonásait mindig elképzelhetjük.

Numismatikai irodalmunk szegénynek s csak kezdeményezésnek modható. *Rupp Jakob* „Magyarország ekkorig ismeretes pénzei“ (I—II. köt. Buda, 1841—1846.) című munkájában csak Szent Istvántól — a Habsburgházig írja le, *Weszerle József* táblái (1873) pedig nagyon hiányosan tárgyalják Magyarország pénzeit.

Az anyag azóta egészen fölhalmozódott. Ezért a magyar tudományos Akadémia archeologiai bizottsága 1881-ben elhatározta, hogy Magyarország érmészetét egy összegező munkában, mely a magyar pénzverés és pénzforgalom teljes anyagát úgy leíró és történeti, mint pénztudományi szempontból adja elő, íratja meg.

Az Árpádkori rész megírásával a bizottság dr. Réthy Lászlót bízta meg.

E részből jelent meg az első füzet.

Bevezetésében beszámol az anyaggyűjtésről.

Igazán hangyaszorgalommal gyűjtötte az anyagot 15 évig össze a hazai nyilvános és magángyűjteményekből, osztrák (Bécs, Linz, Prága, Innsbruck, Triest stb.), németországi (Berlin, Dresda, Lipcse, München, Gotha, Stuttgart, Carlsruhe, Nürnberg, Mainz, Boroszló, Posen, Stettin, Danzig) és más különböző múzeumokból. (Koppenhága, Christiánia, Stockholm, a párizsi Bibliothèque National, British Museum, milánói Brera-gyűjt).

Azután felsorolja az anyagesoportokat, melyeket a munka föl fog ölelni.

Leíró részhez tartoznak a vezérektől kezdve a magyar, a magyar tartományi, külföldi magyar mintára vert érmek; magyar pénzverdékben készült külföldi pénznemek, magyar és erdélyi szükségpénzek, bányapénzek és magán pénzértékű jegyek. Azután a papírpénz s végre a Magyarország területén forgalomban volt idegen pénzfajok. Pénztudományi rész tárgyalni fogja a pénzsulyokat és értékeket. Ki fog terjedni a pénzverőjogra, a pénzveréssel foglalkozó hatóságokra és a pénzverésre vonatkozó törvényekre és gyakorlatra.

Harmadszor, az Árpádkori pénzek ismertetése.

A vezérek korában nem vertek pénzt. Az első pénzverő mestereket Szent István hozatta Bajorországból. Az olasz hatás, mely művelődésünk több ágában (keresztény vallás felvétele és terjedése, iparvárosi élet) érvényesült, itt is észrevehető.

Eleinte frank-német mintára vertek dénárokat, a király nevével és címerével, a hátlapon a pénzverőhely nevével.

I. Endre korában díszesebb a pénz s előbb a pénzverés helyét, majd minden felíratot mellőznek.

A XII. század vége felé már új típus kezdődik, mely a byzáncai pénzverés mintájára fejlődik.

Az Árpádkori pénzverés IV. Béla alatt fejlődött ki legmagasabban s ekkor lép előtérbe a lilium, mint diszítő motívum.

Ime ezt tárgyalja s írja le fejlődését az egyes korszakokban a munka, melyből az első füzet most jelent meg.

Az éremrajzok, melyeknek nagy része *Weszerle* táblái után s az ott hiányzóak pedig szakfolyóiratokból vették ki, ha nem is hasonlíthatók össze idevágó külföldi munkák rajzaival, a mű mégis bizonyára megbecsülhetetlen és nagy hézagot pótló lesz a magyar numismatikai tudományra nézve.

Tóth Ernő.

Erdélyi Múzeum-Egylet.

I. Szakosztályi ülés ápr. 27.

A böcs-, nyelv- és tört.-tud. szakosztály ápril hó 27-én dr. *Szamosi* János elnöke alatt választmányi s utána felolvasó ülést tartott.

A vál. ülésen titkár az újabban beküldött értekezésekről tett jelentést, melyek közlése felől a választmány határozott. Csengeri János dr. indítványára elhatározta a választmány azt is, hogy a műfordításokat ezentúl az eredeti cikkekénél szokásos 25 frtnyi írói tiszteletdíjjal fogja honorálni.

A felolvasó ülésen 1. *Orosz* Endre olvasta fel értekezését: Két ősemeri tanyahelyről Kolozsvár környékén, mely az Erd. Múz.-ban fog megjelenni.

2. Titkár olvasta fel *Thúry* József értekezését: Még egyszer a székelek eredetéről.

3. Új tagokul felvétettek: *Wasykiewitz* Viktor főgymn. tanár Csík-Somlyón (aj. Balló István).

II. Igazgató-választmányi ülés máj. 10.

A május 10-én tartott ig.-vál. ülésen a folyó ügyek során bemutatott az Ő Felsége 50 éves uralkodása jubileumára vert bronz emlékérem, melyet a cs. és kir. főkamaráshivatal múzeumunknak megküldött.

Szilágyi Sándor unokahuga, özv. Szűcs Ferenczné sz. Pettkó Irén megküldötte a két Szilágyi Ferenc arcképeihez kiegészítésül b. e. Szilágyi Sándor olajfestményű arcképét, melyet Egervári P. László festett.

Deák Lajos Maros-Tordam. tanfelügyelője a múzeumnak adományozta a m.-fülpösi templom 1642-iki menyezetképeiről készítettett rajzokat.

Orosz Endre egy a Mezőségen talált római kőaszt adományozott a múzeumnak s Selagean Kamil egy kőbaltát.

Bartha Miklós ref. lelkész úr Székesről (Maros-Tordam.) egy sófalvi Illyés Lajos úr birtokán talált régi pénzt, III. Fülöp makedon király tetradrachmáját, küldötte be.

Mindezek a becses adományok hálás köszönettel fogadtattak.

Az ülés folyamán még számos elnökségi, pénztári, könyvtári, ásvány- és növénytári folyóügy intéztetett el.